

UDENRIGSHANDELENS GEVINST

2 DISKUSSIONSINDLÆG

I. af KARL VIND*

I en kort artikel med denne titel i *Nationaløkonomisk Tidsskrift* 1958 s. 76-79, hævder Erling Olsen at have påvist en fejl i en artikel af P. A. Samuelson. Formålet med det følgende er at påvise, at Samuelson har ret, og at Erling Olsens artikel derfor er overflødig.

De fælles forudsætninger for artiklerne skal ikke gentages her. Formålet er at sammenligne forskellige pris-mængde kombinationer i en økonomi ved hjælp af forskellige kriterier.

Samuelsons kriterium for at foretrække situation 2 for situation 1 er, at alle individer i situation 2 befinder sig på mindst samme indifferenskurve som i situation 1. En nødvendig betingelse herfor bliver, at den samlede godemængde i situation 2 ligger over samfundsindifferenskurven i situation 1. Under de opstillede forudsætninger beviser Samuelson, at der eksisterer en indkomstfordeling, der medfører, at alle vil foretrække udenrigshandel til givne relative priser for situationen uden udenrigshandel. Dette bevis anfægtes ikke direkte af Erling Olsen, derimod har Erling Olsen fundet et specialtilfælde, hvor man efter åbningen af handelen kommer til at befinde sig under den tidligere samfundsindifferenskurve. At noget sådant ikke skulle kunne finde sted er ikke blevet påstået af Samuelson. Han beviser ikke, at enhver form for indkomstoverførsler (specielt ingen) giver en udenrigshandel, der må foretrækkes for ingen handel efter det opstillede kriterium; han beviser kun, at der eksisterer en indkomstfordeling, der gør udenrigshandel »bedre« end ingen udenrigshandel.

II. af ERLING OLSEN**

I Samuelsons artikel hedder det ordret:

»Although it cannot be shown that every individual *is* made better off by the introduction of trade, it can be shown that through trade every individual *could* be made better off (or in the limiting case no worse off). In other words, if a unanimous decision were required in order for trade to be permitted, it would always be possible for those who desired trade to buy off those opposed to trade, with the result that all could be made better off.

* Undervisningsassistent ved Københavns Universitet.

** Lektor ved Københavns Universitet.

UDENRIGSHANDELENS GEVINST

2 DISKUSSIONSINDLÆG

I. af KARL VIND*

I en kort artikel med denne titel i *Nationaløkonomisk Tidsskrift* 1958 s. 76-79, hævder Erling Olsen at have påvist en fejl i en artikel af P. A. Samuelson. Formålet med det følgende er at påvise, at Samuelson har ret, og at Erling Olsens artikel derfor er overflødig.

De fælles forudsætninger for artiklerne skal ikke gentages her. Formålet er at sammenligne forskellige pris-mængde kombinationer i en økonomi ved hjælp af forskellige kriterier.

Samuelsons kriterium for at foretrække situation 2 for situation 1 er, at alle individer i situation 2 befinder sig på mindst samme indifferenskurve som i situation 1. En nødvendig betingelse herfor bliver, at den samlede godemængde i situation 2 ligger over samfundsindifferenskurven i situation 1. Under de opstillede forudsætninger beviser Samuelson, at der eksisterer en indkomstfordeling, der medfører, at alle vil foretrække udenrigshandel til givne relative priser for situationen uden udenrigshandel. Dette bevis anfægtes ikke direkte af Erling Olsen, derimod har Erling Olsen fundet et specialtilfælde, hvor man efter åbningen af handelen kommer til at befinde sig under den tidligere samfundsindifferenskurve. At noget sådant ikke skulle kunne finde sted er ikke blevet påstået af Samuelson. Han beviser ikke, at enhver form for indkomstoverførsler (specielt ingen) giver en udenrigshandel, der må foretrækkes for ingen handel efter det opstillede kriterium; han beviser kun, at der eksisterer en indkomstfordeling, der gør udenrigshandel »bedre« end ingen udenrigshandel.

II. af ERLING OLSEN**

I Samuelsons artikel hedder det ordret:

»Although it cannot be shown that every individual *is* made better off by the introduction of trade, it can be shown that through trade every individual *could* be made better off (or in the limiting case no worse off). In other words, if a unanimous decision were required in order for trade to be permitted, it would always be possible for those who desired trade to buy off those opposed to trade, with the result that all could be made better off.

* Undervisningsassistent ved Københavns Universitet.

** Lektor ved Københavns Universitet.

This can be deduced from the fact that as a result of trade larger (or in the limiting case, equal) amounts of every commodity can be secured with smaller (or equal) amounts of every productive service«¹.

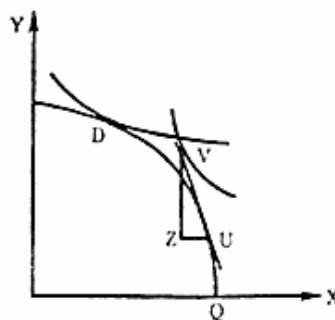
I min artikel erkendes det, at udenrigshandelen i kraft af de ændrede relative priser gør det muligt for et land at skaffe sig en godekombination, der ligger over (eller på) den tidligere samfundsindifferenskurve. Det understreges imidlertid, at ændringer i indkomstfordelingen -- forårsaget af udenrigshandelens åbning -- kan bevirke, at disse muligheder ikke udnyttes, hvis det økonomiske liv overlades til kræfternes frie spil. Til illustration heraf gennemgås det af Vind nævnte specialtilfælde, hvor man efter handelens åbning befinder sig under den tidligere samfundsindifferenskurve². Konklusionen er, at Samuelson ikke med sin artikel har bevist, at »some trade is better than no trade«³.

Da jeg skrev min artikel, gik jeg ud fra, at Samuelson anvendte ordene »some trade« i betydningen en hvilken som helst udenrigshandel. Det forudsatte alle danske og udenlandske økonomer, med hvem jeg havde drøftet Samuelsons artikel, og det gav den en generalitet, der motiverede interessen, den havde mødt verden over. At Samuelson sluttede fejl, fandt jeg ikke urimeligt i betragtning af, at arbejdet publiceredes et par år før Scitovsky introducerede samfundsindifferenskurverne.

I 1960 meddelte Vind mig, at ordene »some trade« efter hans mening burde forstås i betydningen nogle, men ikke alle blandt de foreliggende muligheder for udenrigshandel til givne relative priser.

Kort efter kom jeg på foranledning af Anders Ølgaard i kontakt med en af Samuelsons nære medarbejdere, Murray C. Kemp, som i et endnu ikke offentliggjort arbejde viderefører Samuelsons betragtninger over udenrigshandelens gevinst. Kemp oplyste, at Samuelson anvendte ordene »some trade« i den af Vind nævnte betydning. Videre påpegede han, at ligevægten efter handel altid etableres i et punkt over den tidligere samfundsindifferenskurve, hvis der ydes kompensation. Thi når ingen stilles ringere end

1. P. A. Samuelson: »The Gains from International Trade«, optrykt i *Readings in the Theory of International Trade*, London 1950, side 251.

2. Nærværende figur svarer til figur 4 i min artikel, således som den blev korrigeret ved udsendelse af rettelserblad. Den konkave kurve DUQ er transformationskurven. Før handelens åbning angiver punktet D produktion og forbrug af goderne X og Y. Den konvekse kurve gennem D er samfundsindifferenskurven ved indkomstfordelingen før handelens etablering. Efter handelens åbning angiver punktet U produktionen, medens punktet V angiver forbruget, idet UZ af X eksporteres og ZV af Y importeres. Den konvekse kurve gennem V er samfundsindifferenskurven efter handelens etablering.

3. hvilket var artiklens formål, jfr. *anf. skr.*, side 239.

før, kan samfundsindifferenskurverne før og efter handel ikke skære hinanden. De bliver, hvad Mishan kalder »sammenlignelige«¹. Mit specialtilfælde kunne derfor udelukkes ved en forudsætning om faktisk kompensations til dem, som taber ved handelens etablering.

Da det herefter er klart, at Samuelsons sigte er mindre generelt end oprindeligt antaget, skal jeg ikke længere bestride holdbarheden af hans argumentation. Men hermed er ikke sagt, at jeg kan give Vind ret i, at min artikel var overflødig. Jeg vil tværtimod mene, at den var nyttig.

For det første fordi den fremkaldte Vinds diskussionsindlæg, der sammen med artiklen og dette svar måske kan lette andre forståelsen af Samuelsons afhandling.

For det andet fordi det fremdragne specialtilfælde har selvstændig interesse. Det citeres bl.a. af Harry G. Johnson².

For det tredje fordi artiklen ved siden af det kritiske aspekt har et konstruktivt. Den påpeger, at Samuelsons model kan vise, at »some trade« – i betydningen en hvilken som helst udenrigshandel – er bedre end »no trade«, i den forstand at handelens modstandere ikke kan bestikke dens tilhængere til at stemme for et forbud imod udenrigshandel uden at blive ringere stillet end før. Anderledes udtrykt: Det påpeges, at hvis man erstatter velfærdsøkonomiens Kaldor-Hicks kriterium med det, Little kalder Scitovsky kriteriet, kan Samuelsons arbejde få den generalitet, som jeg oprindeligt troede det havde³.

1. Jfr. E. J. Mishan: »A Survey of Welfare Economics, 1939-1959«, *Economic Journal*, June 1960, side 223.

2. Jfr. Harry G. Johnson: »International Trade, Income Distribution and the Offer Curves«, *Manchester School of Economic and Social Studies*, Vol XXVII, No. 3, September 1959, side 259-60.

3. Jfr. I. M. D. Little, *A Critique of Welfare Economics*, London 1950, side 229-230.